

ОСОБЛИВОСТІ ОПЕРАТИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Для оцінки очікуваних фінансових результатів, змін руху фінансових ресурсів і попередження негативних наслідків зміни фінансового стану підприємства доцільно організувати його оперативний економічний аналіз. Враховуючи специфіку сфери діяльності, треба виділити три напрями оперативного аналізу фінансового стану і фінансових результатів діяльності підприємств:

- оперативний аналіз прибутку від операційної та фінансової діяльності;
- оперативний аналіз оборотних активів;
- оперативний аналіз платоспроможності підприємства.

Основну частину фінансового оперативного аналізу господарської діяльності становить аналіз прибутку від реалізації продукції згідно з укладеними договорами поставки. Враховуючи календарний графік поставки продукції та її розрахункову рентабельність, можна визначити зміну фактичного прибутку щодо очікуваного, враховуючи виконання договору поставки. Зауважимо, що в країнах ринкової економіки прибуток як і обсяг реалізації оцінюють не за надходженням коштів на розрахунковий рахунок, а за відвантаженням продукції згідно з договорами поставки. Це дає змогу здійснювати оперативний аналіз фінансових результатів з першого дня місяця і вести облік відхилень наростаючим підсумком, що дуже важливо для оперативного управління і прогнозування очікуваних результатів. Такий аналіз досить простий і може бути налагоджений з використанням ЕОМ на будь-якому підприємстві.

У випадках, коли підприємство веде оперативний аналіз відвантаження і реалізації продукції, немає потреби складати повну оперативну відомість, можна обмежитись лише оцінками відхилень за обсягом відвантаження і фактичної реалізації продукції з урахуванням фінансового значення рентабельності.

На підставі приведених даних про відхилення прибутку від реалізації продукції можна бачити, як зміни обсягу відвантаження та фактичної реалізації продукції вплинули на фінансовий результат діяльності підприємства.

Іноді для оперативного обліку та аналізу результатів фінансової діяльності ведуть спеціальну картотеку, в якій на кожен статтю прибутків чи збитків відкривають спеціальну картку. З цих карток і формується оперативна аналітична відомість.

Фінансовий стан підприємства залежить також від стійкого контролю наявності і раціонального використання оборотних активів, насамперед вкладених у виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію та розрахунки. Для цього треба налагодити оперативний облік та аналіз руху оборотних активів, їх відхилення від розрахункового нормативу.

Провідне місце займає оперативний аналіз стану виробничих запасів, який здійснюється для всіх видів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, закуплених напівфабрикатів, комплектуючих виробів. Такий аналіз передбачає оцінку відхилень виробничих запасів щодо визначеного нормативу за день, п'ятиденку, місяць.

За даними аналітичної відомості можна оцінити зміну обсягу запасу, його наближення до критичної межі та зростання понаднормативних залишків, а також контролювати ритмічність ресурсозабезпечення. При ефективному використанні ЕОМ такий аналіз можна проводити для виробничих підрозділів підприємств.

Наступний етап оперативного економічного аналізу стану використання оборотних активів — аналіз незавершеного виробництва. Його проводять на базі визначених нормативів для всього підприємства і для його виробничих підрозділів. Визначаючи відхилення фактичної вартості незавершеного виробництва від виявленого нормативу, оцінюють вплив окремих факторів. Основними з них є: відхилення обсягу випуску продукції, неповне чи некомплектне забезпечення напівфабрикатами і виробами, порушення договірної дисципліни за строками, обсягом і якістю поставок. Особлива роль належить оперативному аналізу оборотних засобів, вкладених у готову продукцію. Як і для інших видів оборотних активів, для готової продукції визначають норматив. Тому головне завдання аналізу полягає в оперативному контролі за відповідністю фактичних залишків нормативу, виявленні відхилень і причин їх виникнення. Для цього можна використовувати товарний баланс, який складають щоденно.

Інформаційною базою проведення оперативного аналізу залишків готової продукції є розроблений, враховуючи умови договорів поставок, календарний графік відвантаження продукції. На підставі щоденного обліку фактичного відвантаження продукції і складеного календарного графіка розробляють оперативну аналітичну відомість про відхилення у відвантаженні продукції, зміну її залишків, відношення до визначеного нормативу.

Оперативна аналітична відомість слугувала для з'ясування причин відхилень, оцінки очікуваних результатів реалізації продукції та дотримання нормативу оборотних засобів, вкладених у готову продукцію. Використання оборотних засобів можна поліпшити, якщо прискорити випуску рахунків на відвантажену продукцію і передачу в банк платіжних документів. Для своєчасного попередження порушень платіжної дисципліни необхідно вести оперативний облік та аналіз надходження виторгу. Зіставляючи фактичний виторг з тією, яка повинна надійти на розрахунковий рахунок, виявляють суму відхилень, причини порушення строків оплати чи відмови від оплати.

При оперативному аналізі стану оборотних активів велику увагу треба приділити засобам, які вкладені в розрахунки, особливо в дебіторську заборгованість. Потрібно постійно оцінювати характер дебіторської заборгованості, час і причини її утворення для того, щоб своєчасно вживати заходи для її погашення. Аналогічно пріоритетним для будь-якого підприємства є контроль погашення короткострокових зобов'язань (короткострокових кредитів і поточної кредиторської заборгованості). Такі аналітичні оцінки допомагають своєчасно попередити можливість потенційного банкрутства чи інших кризових явищ.

Аналіз фінансового стану підприємства завершується оцінкою його платоспроможності. Визначення платоспроможності за минулий період не дає змоги керівникові вплинути на неї. Тому дуже актуальним є оперативний аналіз платоспроможності, мета якого полягає у передбаченні можливих негативних відхилень у рівні платіжної спроможності та їх запобіганні. На підприємствах він може здійснюватися шляхом складання оперативних платіжних календарів на місяць або на тиждень. Такі календарі дають змогу оперативно регулювати платежі, уточнювати фінансові завдання згідно з досягнутими виробничо-фінансовими результатами, своєчасно запобігти утворенню розриву між витратами та ресурсами. Якщо при визначенні фінансового нормативу чи при його дотриманні буде виявлено, що надходження грошових засобів не покриває витрат, то вишукують додаткові джерела. Ними можуть бути: мобілізація внутрішніх ресурсів, кредити банку, фінансова допомога. Водночас проводиться пошук скорочення видатків. Складають оперативну аналітичну відомість, у якій відображають строкові та прострочені платежі підприємства, стан розрахунків з банками за позичками в межах нормативу і фактично.

Контролюючи відхилення у надходженні і видатках грошових засобів за окремими статтями, з'ясовують причини і вживають заходи щодо поліпшення платоспроможності.

Результатом виконання оперативного платіжного календаря може бути або приріст коштів на розрахунковому рахунку (надходження перевищують витрати), або приріст простроченої заборгованості підприємства. Маючи такі дані, вживають оперативні заходи щодо стабілізації фінансового стану.

Література:

1. Мних Є.В., Хом'як Р.Л., Цікало Є.І. Організація економічного аналізу господарської діяльності в умовах його автоматизації/ Мних Є.В. – К.: НМКО ВО, 2004. – 339 с.
2. Мойсенко І.П. Моделі аналізу економічної безпеки суб'єктів господарювання/ Мойсенко І.П. // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №10.
3. Шурпенкова Р.К. Основи організації економічного аналізу в системі управління підприємством/ Шурпенкова Р.К. // Регіональна економіка. – 2008. – №3.

УДК 657

Віщак К., магістр,
Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування та маркетингу **Максименко Д.В.**,
Мукачівський державний університет

ЗМІСТ ТА МЕТА АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Від обсягів і швидкості руху грошового обігу, ефективності керування ним безпосередньо залежать платоспроможність і ліквідність підприємства. Тому аналіз грошових потоків є основою оцінки і прогнозування платоспроможності підприємства, дає змогу об'єктивніше оцінити його фінансовий стан.

Аналіз грошових потоків проводять по підприємству в цілому, а також у розрізі основних видів господарської діяльності і центрах відповідальності. Основними джерелами інформації для аналізу формування і розміщення капіталу підприємства є:

- дані фінансової звітності;
- дані синтетичного й аналітичного бухгалтерського обліку за рахунками грошових коштів.

Основна мета аналізу грошових потоків:

- виявити рівень достатності коштів, необхідних для нормального функціонування підприємства;
- визначити ефективність та інтенсивність їхнього використання в процесі операційної, інвестиційної і фінансової діяльності;
- вивчити фактори і спрогнозувати збалансованість та синхронізацію припливу і відпливу коштів за обсягом і часом для забезпечення поточної і перспективної платоспроможності підприємства [4, с.32].

Початковим моментом вивчення грошових потоків є проведення їх горизонтального аналізу. З цією метою вивчають динаміку обсягу формування додатного, від'ємного і чистого грошового потоку підприємства в розрізі окремих джерел, розраховують темпи їхнього зростання і приросту, визначають тенденції зміни їх обсягу

Керування грошовими потоками потребує постійного моніторингу (системи спостереження)рівномірності і синхронності формування додатного і від'ємного грошового потоку в розрізі окремих інтервалів прогнозного періоду, для чого можна застосовувати спосіб зіставлення динамічних рядів і графічний метод. Графік наочно показує, у які періоди підприємство буде мати надлишок коштів, а в які відчуває нестачу.

Для оцінювання ступеня рівномірності формування і синхронності додатного і від'ємного грошового потоку розраховують такі показники: середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації і коефіцієнт кореляції.

Середньоквадратичне відхиленняпоказує абсолютне відхилення індивідуальних значень від середньоарифметичного рівня показника.

Коефіцієнт варіаціїхарактеризує відносну міру відхилення окремих значень від середнього рівня показника.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>